

לדמותו

ביום ראשון בבוקר, ליד תחנת האוטובוס פגשתי את אסתר וטלי מחכות לטכסי. לאן אתן נוסעות? שאלתי. לבקר את משה בבית-החולים, היתה התשובה. השבתי לתומי, כי משה בבדיקה שגרתית בבית-חולים; לא העליתי בדעתי כי למחרת גלווה אותו למנוחת עולמים.

משום-מה נדמה היה לי כאילו בקיץ זה חל שיפור בבריאותו. ראינו אותו לעיתים תכופות בבריכה ואף באסיפה החל להופיע ולהשמיע את קולו מחדש, לאחר שנים רבות של העדרות.

מעט חברים הכירו אותו. לרבים היה מוכר כאותו משה במזכירות, המטפל בכל אותם אלפי פרטים קטנים ולא חשובים, כגון רישומים למיניהם, ביטוחים, מסים ותשלומים, אשר בעולמנו המסובך מהווים את מערכת הקשרים והיחסים של חבר קיבוץ החי במעין חממה עם המוסדות בחוץ — הן ממשלתיים והן הסתדרותיים.

עשר שנים היינו שכנים חדר ליד חדר, אסתר ומשה ומשפחתנו. יחד עברנו לבתים מהצריפים וכמנהג אותם הימים היינו צריכים לדאוג במו ידינו לביוב, קוי מים היצוניים, נוי ומדרכות; וכאן, למרות המגבלות הבריאותיות שלו, ואולי דווקא בגללן, התעקש להיות שותף לכל מאמץ גופני, אם כי לא פעם הרגשנו כי המאמץ מעל לכוחותיו.

חושבני, כי זאת היתה הדילמה הקשה של משה כחבר משק. מתקופה מוקדמת התפתחה בו מחלת הקצרת, שהכריחה אותו לעבור לעבודות משרד במקום לעבוד בפלחה, שאותה הוא למד בקורס מיוחד בכדורי, או בנהגות — מקצועו בצבא הבריטי. תמיד רצה להיות שותף ליצירה ומאחר ולא יכול היה, רצה להיות שותף לידיעה. לדעת כל מה שנעשה במשק ולא להיות דחוק לקרן-זווית כחבר אשר היותו או אי-היותו אינם משפיעים על מהלך היצירה.

כאב לו על אי-יכולתו לעזור לבנות את המשק וחרה לו על כל שגיאה שנעשתה, כאילו הוא אישית צריך היה במעשה למנוע אותה. ידוע חולי ומכאובים היה. דומני, כי צריך להיות אדם בעל כוח נפשי חזק לשאת מחלות ומכאובים במשך שנים רבות, יום-יום ולילה-לילה. לגדל משפחה, להיות חבר משק ולא להישבר. יהי זכרו ברוך